

Магістр 1 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано та виявлено основні існуючі проблеми оцінки кредитоспроможності потенційних позичальників банку. Запропоновано можливі шляхи вирішення проблем оцінки кредитоспроможності клієнтів для визначення надійності клієнта і прийняття рішення щодо доцільності кредитування.

Аннотация. Проанализированы и выявлены основные существующие проблемы оценки кредитоспособности потенциальных заемщиков банка. Предложены возможные пути решения проблем оценки кредитоспособности клиентов для определения надежности клиента и принятия решения о целесообразности кредитования.

Annotation. The main problems of credit rating of potential borrowers are analyzed. Possible problem solutions to clients' credit rating are offered to determine the customer reliability and make a decision about crediting.

Ключові слова: кредитоспроможність клієнтів, оцінка кредитоспроможності, позичальник, кредит, проблеми і шляхи вирішення.

Банківське кредитування є важливим джерелом одержання прибутку банками, а також є головним джерелом фінансування діяльності підприємств. На сучасному етапі все більшу актуальність здобуває правильна й ефективна організація кредитних взаємин банків і підприємств. При наданні кредиту будь-який банк стикається з необхідністю оцінки кредитоспроможності позичальників. Ця процедура є обов'язковою, і її результати істотно впливають як на результати конкретних кредитних угод, так і на ефективність кредитної діяльності банку в цілому. Оцінка кредитоспроможності також важлива для позичальника, оскільки від її результату залежить обсяг наданого кредиту або не надання його взагалі [1].

Проблема в існуючих методах оцінки кредитоспроможності позичальника та запропонування шляхів її вирішення набула широкого висвітлення у публікаціях багатьох вітчизняних авторів, зокрема: Бугеля Ю. В., Дзюблюка О. В., Лагутіна В. Д. та ін. [2 – 4].

Метою статті є визначення проблем оцінки кредитоспроможності позичальника та шляхів їх вирішення.

З ризиком невиконання позичальником умов кредитного договору завжди пов'язана кредитна діяльність банку, зокрема: неповернення основної суми боргу, порушення строків погашення позичкових коштів та несплати відсотків кредитом. Величина ризику та ймовірність його появи залежить від багатьох факторів: підприємства-позичальники мають різний технічний і фінансовий стан; клієнти діють у специфічних галузях; перспективи розвитку діяльності підприємств тощо. За цих конкретних умов банківським спеціалістам, хоча дуже важко, але вкрай необхідно вміти встановлювати й оцінювати поточний фінансовий та господарський стан потенційного позичальника, прогнозувати тенденції їх змін, можливості дотримання своїх зобов'язань за кредитним договором. А результатом систематично неправильно здійснюваного оцінювання кредитоспроможності позичальників може слугувати погіршення якості кредитного портфеля банку, яке, до того ж, спричинює і використання зайвого резервування. Вирішенням проблеми є розроблення і використання обґрунтованої методики, що дасть змогу банку найбільш реально оцінювати кредитоспроможність позичальників [5].

Значною проблемою в оцінці кредитоспроможності позичальника є те, що по-перше, інформація в балансах і звітах дуже часто не відображає дійсного стану справ конкретного підприємства. Багато з них для оптимізації оподаткування розробляють фінансові схеми так, що реальна картина істотно відрізняється від офіційної звітності. Щоб цього уникнути, кредиторі необхідно використовувати дані сторонніх аудиторів, які нададуть більш точну інформацію про стан позичальника.

По-друге, оцінні коефіцієнти надають аналітику статичну інформацію про платоспроможність підприємства і, звідси, падає об'єктивність аналізу. У банківській практиці основний акцент робиться на оцінку поточної ситуації, тобто завжди використовується інформація минулих періодів, тоді як у західних банках увага аналітика спрямована не тільки на аналіз попередньої діяльності позичальника, а й на прогнозування подальшої його роботи [3]. Тобто працівникам банку потрібно розглядати інформацію за декілька періодів, у динаміці, для того, щоб спрогнозувати майбутні показники діяльності, на основі яких можна буде прийняти якесь рішення.

Існуючі проблеми в методиці оцінки кредитоспроможності позичальників та можливі шляхи їх вирішення зображено на рисунку.

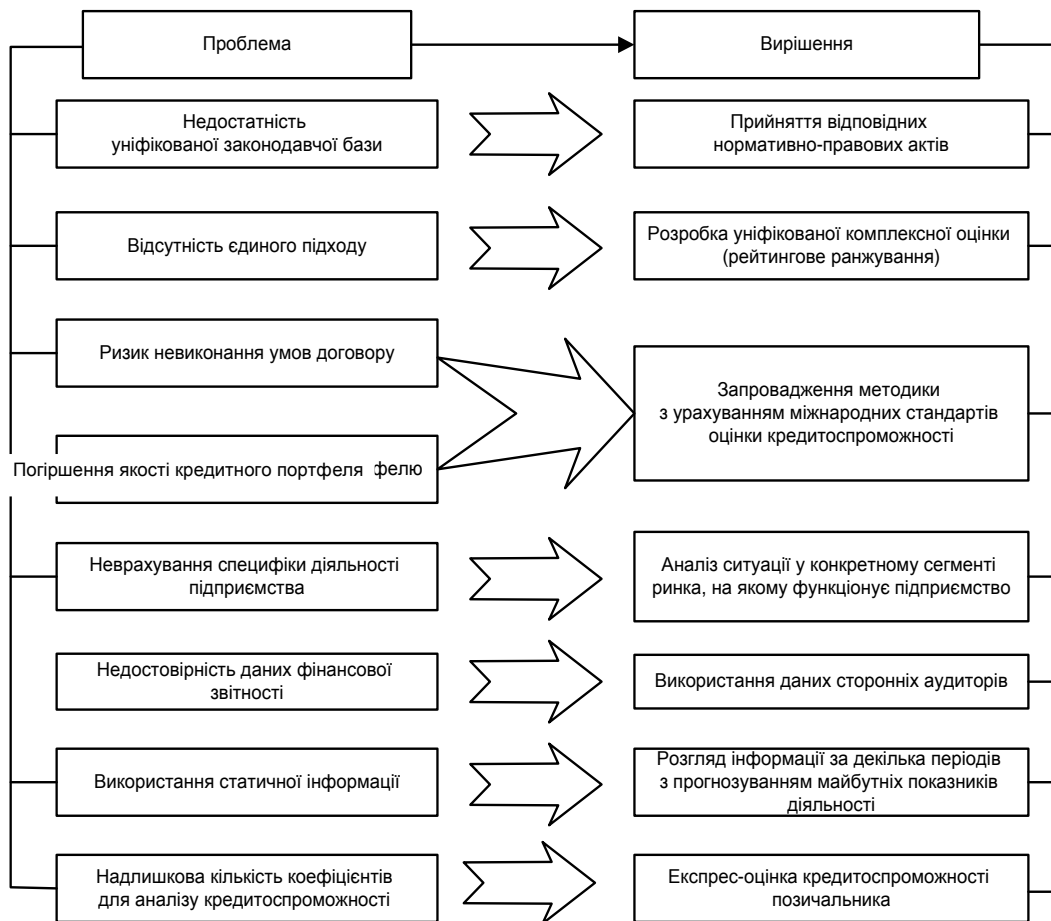

Рис.

Проблеми оцінки кредитоспроможності позичальника та шляхи їх вирішення

Поширеною методикою проведення комплексного аналізу є використання системи рейтингового ранжування на основі рангової оцінки в балах приналежності фактичних величин показників діяльності суб'єктів господарювання певному діапазону з можливих значень. Широка популярність та вживаність серед кредитних фахівців вітчизняних банків такого підходу пояснюється його простотою, розвитком тенденцій його зміни та перспективами подальшого функціонування, зручністю застосування на практиці [6].

Необхідно завжди пам'ятати, що використання надлишкової кількості фінансових коефіцієнтів може спричинити втрату часу на дослідження функціонально взаємозалежних між собою показників, тому потрібно розробити експрес-оцінку аналізу кредитоспроможності потенційного підприємства, що буде кращим рішенням для обох сторін.

Рейтингове експрес-оцінювання кредитоспроможності позичальників з урахуванням галузевих особливостей дозволяє сформулювати всебічне уявлення про фінансовий стан клієнта за різними параметрами, які характеризують його діяльність.

Отже, підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок, що оцінка кредитоспроможності позичальників – це складний творчий процес, який вимагає глибоких економічних знань від працівників банку, вміння оцінювати і визначати тенденції в діяльності підприємств та їх фінансового стану з можливим прогнозуванням показників на майбутнє, аналітичного мислення, а також дотримання принципів кредитування та виявлення обставин, які можуть вплинути на фінансовий стан. Вітчизняним банкам необхідно орієнтуватись на практику діяльності провідних банківських установ світу. Але варто зауважити, що всі зарубіжні методики оцінки кредитоспроможності зорієнтовані і розроблені для розвинутої ринкової економіки, і тому їх застосування в практичній діяльності банківською системою України можливе лише за умови адаптації до національної економіки.

Наук. керівн. Жуков В. В.

Література: 1. Смерічевський С. Удосконалення сучасних методик банківського регулювання оцінки кредитоспроможності фізичних осіб / С. Смерічевський // Вісник НБУ. – 2012. – № 2. – С. 28–32. 2. Бугель Ю. Основні шляхи вдосконалення сучасних методів оцінки кредитоспроможності позичальника : навч. посібн. / Ю. Бугель. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 354 с. 3. Дзюблук О. В. Особливості оцінювання грошового потоку підприємства в системі банківського аналізу кредитоспроможності позичальника : підручник / О. В. Дзюблук. – Тернопіль : ТНЕУ "Економічна думка", 2009. – 254 с. 4. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія та практика : навч. посібн. / В. Д. Лагутін. – К. : Товариство "Знання", 2007. – 215 с. 5. Пірог В. В. Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ / В. В. Пірог // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 2. – С. 228–235. 6. Гончаренко В. В. Удосконалення методики оцінки кредитоспроможності позичальника з урахуванням галузевих особливостей / В. В. Гончаренко ; наук. кер. Л. С. Захаркіна // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 20-

річчю наукової діяльності ф-ту економіки та менеджменту СумДУ, м. Суми, 3 – 5 квітня 2012 р. / відп. за вип. О. В. Прокопенко. –
Суми : СумДУ, 2012. –
Т. 7. – С. 147–148.